

Mehiläisillä hyvä kevätstartti

Vapun jälkeen alkanut lämpöjakso aloitti pajun kukinnan vauhdikkaasti. Mehiläispesät pääsivät näin aloittamaan sikiöinnin hyvissä olosuhteissa. Talvehtiminen on tämän hetkisen tiedon mukaan sujunut suhteellisen hyvin, vaikka lopulliset talvitappiot selviävätkin vasta kesäkuun lopussa Coloss-talvitappiokyselyn tulosten selvittyä.

Maritta Martikkala

Tulevien keruumehiläisten tuotanto pääsi hyvään alkuun pajun medellä ja siitepölyllä. Sikiöinti kuluttaa ruokaa tehokkaasti. Pidemmän kylmän jakson tai sadejakson aikana tilannetta on seurattava säännöllisesti.

Hyvin käyntiin lähtenyt sikiöinti tietää sitä, että pesät vahvistuvat nopeasti ja ovat myös nopeasti valmiina parveilemaan. Pajun kukinnan ansiosta siitepölyä ja mettä on kertynyt vahvoihin pesiin hyvin toukokuun ensimmäisen viikon aikana. Lisätilan antamisen kanssa on oltava tarkkana. Anna lisätila alle, jos olet epävarma. Kun sikiölaatikon kaikki kakkuvälit ovat täynnä mehiläisiä ja pesässä on vähintään kaksi kakullista peittosikiötä, voit laittaa laatikon päällekin, koska viikossa laatikko on syntyneitä mehiläisiä täynnä. Tummilliä roduilla lisätilaa täytyy antaa vielä hieman enemmän etuajassa.

Parveilukausi käsillä

Pääsatoajan alku riippuu tulevien viikkojen lämpötiloista. Sitä ennen on odotettavissa parveilun aika, ja vaikka mehiläistarhaaja tekisi kuperkeikkoja, parvia lähtee kuitenkin joka vuosi. Lisätilan antaminen on siis ykköstehtävä. Lisätilaa tarvitaan paitsi emolle munintatilaksi myös tulevalle sadolle. Emoaineksella on oma vaikutuksensa, joten jos mehiläiset ovat innokkaita parveilemaan, kannattaa kokeilla emon vaihtoa.

Olen listannut viereisellä sivulla olevaan taulukkoon erilaisia syitä ja toimia parveilun estämiseksi. Parveiluun johtavia syitä ei ole aina helppo tulkita. Pari kesää sitten oikein sateinen heinäkuu laukaisi parveilun epä-

tavalliseen aikaan eli heinäkuun loppuun ja elokuussa. Pesissä oli paljon keruuvoimaa, mutta pitkäaikaisen saateen takia yhteiskunta on voinut kokea sadottomuuden tunnetta.

Parveilun merkkejä ovat laiskotelu lentoaukon edessä, keruun loppuminen sekä emokennojen tai ruokittujen pikkutoukkien sisältävien emokennokuppien löytyminen erityisesti toisen sikiölaatikon kakkujen alalistoilta. Tee hallittu parveilu eli lentomehiläisten harhautus (Ari Seppälä, Mehiläinen 4-2012) hyvissä ajoin. Kun emokennot on jo peitetty ja emo lopettaa muninnan, parveilu on hyvin lähellä, eikä harhautus enää välttämättä toimi.

Kuhnureiden aika

Kuhnurikakut on laitettu pesiin toukokuussa. Kun kuhnureiden kasvatus on alkanut, peitetty kennot kannattaa poistaa säännöllisesti. Kuhnuritoukkien poistaminen on loistava varroantorjuntakeino satoaikana. Jos aiot myydä kuhnurit elintarvikkeena, muista käsitellä peitettyjä kuhnurikakkupaloja kuin elintarviketta ja pakasta ne mahdollisimman pian. Varroan torjuntajouta ei voi tehdä keväällä, jos myyt kuhnuritoukkia ruoaksi.

Kuhnureita saa käyttää elintarvikkeena tämän vuoden loppuun. Sen jälkeen käyttö on mahdollista vain,

jos EU:lle on jätetty uuselintarvikehakemus kuhnuritoukista viimeistään 1.1.2019. Hakemus on iso projekti, ja sitä varten tarvitaan yhteistyötä ja tutkimusta. Iso-Britanniassa, Hollannissa, Tanskassa ja Itävallassa on sama tilanne kuin Suomessa, eli kuhnuritoukkien käyttö elintarvikkeena on sallittua tämän vuoden loppuun. Kuka tahansa näissä maissa, vaikka pa yksityinen yrittäjä, voi tehdä hakemuksen. Järkevintä olisi kuitenkin tehdä yhteishakemus.

Maritta Martikkala

Kahteen osaan jaetun kuhnurikakun alemmassa osassa peitetty kuhnuritoukat ovat valmiita poistettavaksi.

Karhuvahingot puhuttavat

Karhuvahingoissa menetettyjen pesien kokonaismäärä ei ole Suomessa suuri verrattuna esimerkiksi vuosittaisiin talvitappioihin. Ongelma on kuitenkin suuri sille tarhaajalle, jonka tarhoilla karhu mellastaa. Ammatitarhaajalla menee helposti useita kymmeniä pesiä eri tarhoilta hyvin lyhyessä ajassa. Tällöin puhutaan kymmenien tuhansien eurojen vahingoista, kuten Janne Pajulan tapauksessa Kangasalla toukokuun alussa (aiheesta lisää sivulla 82).

Karhuja on Suomessa Luken arvion mukaan noin 2 300 yksilöä, ja vuosittainen pentutuotanto on suurempaa kuin kannanhoidollisilla poikkeusluvilla syksyisin metsästetään. Karhukantamme saa vahvistusta Venäjän puolelta ja Lappiin myös Ruotsista, jossa karhuja arvioidaan olevan 2 800 yksilöä. Riistakeskuksen Suomen karhukannan hoitosuunnitelman luonnoksessa kerrotaan ihmisvahinkoja sattuvan noin yksi vuodessa. Karhujen lisääntyminen tiheimmin asutuilla alueilla totuttaa karhua ihmisen läheisyyteen ja tekee siitä rohkeamman, kuten Kangasalan vahinkokarhun tapauksessa.

Kuluvan kevään karhuvahingoissa on menetetty yhteensä jo noin 50 pesää (tilanne 14.5.). Vahingot alkavat huhtikuussa, ja eniten vahinkoja sattuu huhti-toukokuussa. Kevään vahingot ovat tarhaajalle haasteellisia, koska karhu tallustaa suoraan edellisestä syksystä tutulle tarhalle, eikä sähköaidan akku ole vielä ennätetty viiedä lumihangille. Keväällä menetetty pesä tietää myös sen kesän hunajasadon menetystä, jota ei mikään tarho korvaa.

Ahma mehiläistarhoilla

Toukokuun alussa Kiteellä sattui yllättävä suurpetovahinko. Pirjo ja Harri Tervosen tarhalta oli tuhotu neljä pesää, eikä vahinko näyttänyt karhuvahingolta. Petoyhdysmiesten vahvisti vahingon ahman tekosiksi. Tarhalla oli karhuaita, mutta siinä ei ollut vielä sähköä. Ahma ei tietävästi ole aiemmin tuhonnut mehiläispesäitä. Sähköaidan toimivuudesta ahmaa vastaan ei myöskään ole kokemusta.

Ilves on joskus käynyt mehiläistarhalla, mutta outo vieras on sekin. Ilveksen ja ahman tuhoamista mehiläispesistä voi saada vahingonkorvausta suurpetovahinkona.

Vielä ehti vastata Coloss-kyselyyn

Muista vastata COLOSS-talvitappiokyselyyn, joka on avoinna 15.6. saakka. Linkit kyselyihin löytyvät SML:n internetsivuilta. Kyselyyn voi vastata myös ruotsiksi. Kaikkien kyselyn loppuun asti vastanneiden kesken arvotaan Mesimestarin lahjoittama ilmastoitu suojahaalari.

Jalostusprojektin ensimmäiset arviointit saadaan tänä kesänä. Myös varroatarkkailijoita tarvitaan lisää. Jos olet kiinnostunut liittymään havaintotarhaajiin joko jalostustarkkailijana tai varroatarkkailijana tai ilmoittaudu Maritta Martikkalalle: maritta.martikkala@hunaja.net. Myös kotimaisia emoja kasvattavia mehiläistarhaajia toivotaan lisää mukaan jalostamaan yhteisvoimin emoista vieläkin parempia.

Parveiluun voi johtaa vain yksi syy, tai se voi johtua useammasta yhtäaikaista syystä.

PARVEILUUN JOHTAVA TILANNE	MITEN ESTÄN? MITÄ TEEN?
Peittosikiöitä yhteenlaskettuna enemmän kuin kaksi täyttä kakkua ja kaikki kakkuvälit täynnä mehiläisiä	<ul style="list-style-type: none"> Anna lisälaatikko hyvissä ajoin. Seuraa mehiläismäärää ja peittosikiömäärää.
Emolla ei ole munintatilaa	<ul style="list-style-type: none"> Anna lisätilaa hyvissä ajoin. Emolla on aina oltava riittävästi munintatilaa. Tarkista säännöllisesti sikiöosastojen tilanne. Myös hunaja voi tukkia sikiöalan.
Hunajasadolle ei ole tyhjää tilaa	<ul style="list-style-type: none"> Seuraa sadon kertymistä. Anna lisälaatikko hyvissä ajoin. Tyhjää tilaa oltava reilusti.
Ilmanvaihto ei toimi → liian kuuma Pesä auringon paahteessa (katolla)	<ul style="list-style-type: none"> Järjestä mehiläisille vettä pesän jäädyttämistä varten. Paranna ilmankiertoa pesän sisällä: verkko-pohja, ylätuuletusaukko tai esim. tikut laatikoiden väliin.
Satoa ei tule kentältä, nälkäparvi	<ul style="list-style-type: none"> Aloita ruokinta (esimerkiksi kun sato loppu aikaisin).
Emo perimältään parveilevaa kantaa	<ul style="list-style-type: none"> Vaihda emo.

Tom Vilja

Karhuvahingot alkoivat rytinällä Kangasalla

Mehiläistarhauksen kannattavuutta koeteltiin, kun karhu tai karhut urakoivat Janne Pajulan pesiä nurin Kangasalla huhtikuun lopulla.

Janne Pajulan riistakamera otti kuvan karhusta.

Tuhoisa näkymä tarhalta karhun vierailun jälkeen.

Janne Pajula

Maritta Martikkala

Mehiläistarhaaja Janne Pajula esittelee kehäpolkua, joka paljastaa, mihin suuntaan karhu on tarhalta lähtenyt. Karkotettava karhu makasi tämän tarhan lähellä noin 80 metrin päässä eikä lähtenyt pakosalle, vaikka paikalle saapui koko SRVA-ryhmä koirineen.

Tuhotuista pesistä saa korvauksen

Karhu on suojeltu eläin ja sen aiheuttamat tuhot korvataan riistavahinkolain nojalla maa- ja metsätalousministeriön kanssa neuvotelluin korvaussummin. Korvauksia laskettaessa otetaan huomioon vain menetetty yhteiskunta ja kalusto. Kevään vahinko on erittäin tuhoisa, koska tulevan kauden hunajasatoa ei korvata lainkaan. Janne Pajula on laskenut vahinkojen nousevan yhteensä lähes 20 000 euroon.

Karhu rikkoi vappua edeltävällä viikolla yhteensä 24 pesiä Janne Pajulan ja parin muun tarhaajan tarhoilta Kangasalan ja Oriveden alueella. Vahinkojen kartoittaminen, pesien siirtely turvaan, viranomaisten kanssa asiointi ja aitojen pystytys ovat työllistäneet Pajulan lähes täysipäiväisesti vahinkojen alettua.

Metsästäjien mukaan Pajulan tarhausalueella Oriveden ja Kangasalan rajamailla on näköhavaintoja kolmesta karhusta. Karhu aloitti pesien hävittämisen tuhoamalla aina yhden pesän tarhaa kohti, mutta nopeasti tahti muuttui niin, että kymmenen pesän tarhakin meni lähes sileäksi. Samalla alueella toisenkin tarhaajan tarhalta tuhoutui kerralla neljä pesää eli koko tarha.

Sitkeä yhteydenpito poliisiin kannatti

Pajula yritti heti saada poliisilta karkotuspäätöstä, koska karhuvahingot olivat asutulla alueella pihapiireissä. Ennen päätöksiä karhu ehti kolaroida linja-auton kanssa Tampere–Jyväskylä-päätillä ja paeta paikalta kiipeämällä hirviaidan yli. Pajulan vahinkotarhoille on onnettomuuspaikalta suoraa linjaa pitkin noin kolmen kilometrin matka. Linja-autoon törmännyt karhu on loukkaantunut ja siksi erittäin vaarallinen. Poliisiin hälyttämä Suurriistavirka-apu (SRVA) ei pystynyt rankan vesisateen takia kuitenkaan jäljittämään karhua.

Pajulan sitkeä yhteydenpito poliisiin ja karhun toistuvat, riistakameran kuvien perusteella osoitetut vierailut jo täysin tuhotulla tarhalla johtivat siihen, että poliisi myönsi karkotusluvan. SRVA-ryhmä lähtikin karkottamaan karhua. Se ei kuitenkaan väistänyt ihmisiä eikä koiraa, joten se oli pakko lopettaa. Alueella saattaa kuitenkin olla edelleen liikkeellä kaksi karhua.

Riistakeskus hallinnoi suurpetojen vahinkojen korvauksia ja ennaltaehkäisyä. Mehiläistarhaajat saavat mehiläistarhojen suojelemiseksi sähköpaimenaidan korvaukselta, mutta tarvittava akku on hankittava omalla kustannuksella. Karhuaidan pystytys ja ylläpito tuottavat tarhaajalle lisätyötä ja kuluja. Janne Pajulaa kismittää suuresti myös vahingonkorvausten maksuviive. Korvauksilla on tarkoitus ostaa uudet mehiläispesät, mutta vuoden tai kahden päästä tulevilla korvauksilla ei korvata tämän kesän satoja.

Vain pieni osa karhuista tekee vahinkoja

Karhukanta on kasvanut reippaasti viime vuosina, mutta vain pieni osa karhuista tekee vahinkoa mehiläistarhoilla. Pajulan vahinkotarhoista suurin osa oli pihapiirissä tai lähellä asutusta. Muissakin eri puolella Suomea tapahtuneissa karhuvahingoissa on sama tilanne, että karhu tulee rohkeasti pihapiiriin pelkäämättä ihmisen hajua. ”Karhut ovat käyneet liian tuttavallisiksi”, kommentoi Pajula. Luontodirektiivi kuitenkin edellyttää, että karhu on pidettävä ihmisarkana.

Karhuvahinkojen vuoksi ne tarhaajat, jotka pystyvät, siirtävät pesiä karhualueilta Etelä-Suomeen. Se on siinä mielessä harmillista, että Keski- ja Itä-Suomessa olisi erinomaiset laitumet hunajan tuotannolle. Maaseutu pysyisi asuttuna, jos elinkeino olisi kannattavaa. Mehiläisten pölytsarvon luonnon- ja viljelykasveille on laskettu olevan 60 miljoonaa euroa ja kerrannaisvaikutukset maataloudelle ja luonnolle ovat huomattavasti suuremmat. Janne Pajula kertoi miettivänsä vakavasti mehiläistarhauksen kannattavuutta karhutuhojen alettua. Yksin liikkuvan mehiläistarhaajan työturvallisuus on otettava myös vakavasti.

Maritta Martikkala

Karhut käyvät rohkeasti myös asutuksen lähellä.

Janne Pajula

MITÄ TEET, KUN KARHU ON KÄYNYT TARHALLA

- Dokumentoi tapahtuma ja ilmoita sekä tapahtumakunnan maaseutuasiamiehelle¹, että paikalliselle petoyhdyshenkilölle².** Maaseutuasiamiehen pitää nähdä vahinko, jotta voit saada korvausta. Jos virkamiehiä ei saa tarhoille kohtuullisessa ajassa, ota valokuvia vahingosta ennen kuin kasaat pesät pois. Säästä kaikki selvät merkit karhuista: kynnenjäljet kakuissa ja osastoissa ja tassunjäljet maassa. Korvauksen maksamisen edellytyksenä on, että ulkopuoliset voivat varmistaa, että asialla on todella ollut karhu. Petoyhdyshenkilöltä saat ajanmukaista tietoa alueella liikkuvista karhuista ja apua ja ohjeita sekä yhteyden alueen metsästäjiin.
- Ilmoita vahingosta myös SML:ään.**
www.mehilaishoitajat.fi/mehilaishoitajille/karhut/karhuvahinkojen-ilmoituslomake/
- Aitaa tarha ja mahdolliset lähitarhat sähköaidalla.** Tilaa aitarpeet Farmcompilta (+358 9 7744 970). Hyvät ohjeet aidan tekemiseen löytyvät täältä: www.mehilaishoitajat.fi/mehilaishoitajille/karhut/aitausohjeet-mehilaistarhoille/
- Hae korvausta karhuvahingosta, vaikka vahingot olisivat pieniä.**
- Jos vahingot ovat toistuvia ja alueella on paljon mehiläisiä, hae vahinkoperusteista poikkeuslupaa vahinkoa aiheuttavan karhun poistamiseen.**

Karhuongelmissa voit ottaa myös yhteyttä Maritta Martikkalaan: 050 3030 890
maritta.martikkala@hunaja.net

- Etsi yhteystiedot oman kunnan verkkosivuilta
- <https://riista.fi/riistahallinto/yhteystiedot/yhteystietohaku/>

Lisää tietoa karhuvahinkojen ehkäisystä löydät internetissä olevasta oppaasta: Petovahinkojen ennaltaehkäisy alkutuotantotilallisille. (www.petohanke.fi)

ILMOITA EPÄILYTTÄVISTÄ MEHILÄIS- JA PÖLYTTÄJÄKUOLEMISTA LIITTOON

Jos vahva mehiläispesä heikkenee huomattavasti satokauden aikana tai pesän lentoaukon edessä on satoja kuolleita mehiläisiä, kyse saattaa olla myrkytyksestä.

Ilmoita mahdollisista myrkytyshavainnoistasi tai -epäilyistäsi SML:n toimistoon (sml@hunaja.net) tai mehiläishoidon neuvoja Maritta Martikkalalle (maritta.martikkala@hunaja.net).

Maritta Martikkala